

GEZONDHEID ALS OPGAVE VOOR LANDSCHAPSARCHITECTEN

Het stimuleren van het vakinhoudelijke debat tussen vakgenoten is een van de doelstellingen van de NVTL. Het gedurende langere tijd te focussen op één thema bevordert de inhoudelijke verdieping en biedt de vereniging de kans de landschapsarchitectuur nadrukkelijker buiten het vakgebied promoten.

HOE KAN DE OPENBARE RUIMTE BIJDAGEN AAN DE GEZONDHEID VAN MENSEN?

In de afgelopen drie jaar heeft de NVTL-commissie vakontwikkeling zich gericht op het thema 'Landschapsarchitectuur als duurzame strategie'. Dit is uitgemond in onder meer de samenwerking met de BNA en de BNSP bij de prijsvraag 'Ontwerpen met stromen' in het kader van de IABR, en het boek 'Duurzame landschapsarchitectuur' dat dit voorjaar is gepresenteerd. Een van de lessen van het werken met dit thema is dat het vakgebied nog meer naar buiten moet kijken om effectief te zijn. De dialoog die voor het boek is gevoerd met externe deskundigen heeft de

noodzaak onderstreept om de landschapsarchitectuur explicieter te verbinden met actuele maatschappelijke opgaven en ons te laten voeden met technische kennis en inzichten. Bijvoorbeeld rond water(veiligheid), energie, kringlopen. Hierdoor winnen onze ontwerpen en adviezen aan verdieping en zeggingskracht. Impliciet erkent de NVTL met die receptieve houding naar andere sectoren en disciplines dat landschapsarchitecten niet over voldoende kennis over specifieke thema's beschikken. Maar dat is ook niet nodig. De landschapsarchitect

De NVTL bezoekt in het kader van het thema 'Gezond landschap' op 30 oktober het Jeroen Bosch Ziekenhuis in Den Bosch (omgevingsontwerp MTD Landschapsarchitecten).

heeft immers een eigen metier dat duidelijk waarde toevoegt aan het oplossen van vaak complexe maatschappelijk-ruimtelijke vraagstukken. Voorwaarde voor de taakuitoefening in die context is dat de landschapsarchitect zich laat voeden door externe kennis en de dialoog aangaat met deskundigen. Ook is van belang dat de ontwerper meedenkt over verificatie van ruimtelijke oplossingen: werken onze ruimtelijke voorstellen wel? En hoe toetsen we dat?

Thema

Het afgelopen halfjaar heeft de NVTL-commissie vakontwikkeling gebruikt om de contouren van het nieuwe thema 'Gezond landschap' te verkennen. Vele nota's en onderzoeken op het beleidsterrein van de gezondheidszorg zijn in kaart gebracht. Ook zijn verschillende stakeholders benaderd die bemoediging hebben met de thematiek rond gezondheid, zorg en ruimtelijke ordening.

De relevantie van de gezondheidszorg voor de landschapsarchitectuur blijkt uit de toenemende aandacht voor preventie van zorgvragen en de rol die daarbij wordt toegedicht aan de ruimtelijke inrichting. De enorme omvang van de rijksbegroting voor de gezondheidszorg (jaarlijks 75 miljard euro) en de sterke toename van het aantal ouderen en welvaartsziekten zoals obesitas bij jongeren, onderstrepen de urgentie van het onderwerp.

Wetenschappelijk onderbouwd

Uit onze eerste verkenning blijkt dat de verbinding tussen gezondheidszorg met het ruimtelijk ontwerp node wordt gemist. Mede komt dat doordat de relatie tussen gezondheid en ruimte nog lang niet voldoende is onderzocht en wetenschappelijk onderbouwd – en daar vraagt deze sector nadrukkelijk om. Een tweede conclusie is dat de sector zich kenmerkt door veelvormigheid en versnippering, met veel partijen met soms verschillende doelstellingen en belangen. Dit maakt het complex om de juiste gesprekspartners aan tafel te krijgen en daarmee de juiste onderzoeksvragen en een effectieve aanpak te formuleren. Duidelijk is wel dat de landschapsarchitectuur een logische partner is om een bijdrage te leveren aan met name de preventie van zorgvragen.

Verschillende sporen

De activiteiten die de NVTL in het kader van het thema 'Gezond landschap' organiseert zullen het karakter hebben van een marktverkenning. De leden van de NVTL worden uitgenodigd om deel te nemen aan excursies, onderzoeken en debatten. De site van de vereniging dient hierbij als medium en informatiebron. De verslagen van de verschillende activiteiten en debatten worden daarop gepubliceerd – onder het hoofde 'dossiers'. Het thema wordt tijdens de triënnale landschapsarchitectuur van 2017 afgesloten. Aan de hand van de resultaten van het onderzoek van de afgelopen periode wil de commissie in de komende maanden een aantal verschillende sporen bewandelen om

het thema verder te verkennen. Deze sporen bieden een waaier aan mogelijkheden voor de leden van de NVTL om op deel te nemen aan deze verkenning. Zo wordt een aantal excursies georganiseerd naar uitgevoerde projecten en naar projectorganisaties die betrokken zijn bij de uitvoering van een project. Verder onderneemt de NVTL een ontwerpend onderzoek op basis van een project in de gemeente Houten. Ook komt er een lezingenreeks gerelateerd aan dit ontwerpend onderzoek, en staat een reeks agendastellende debatten met stakeholders van buiten het vakgebied op de rol. Bij de organisatie van deze activiteiten heeft de commissie steeds ingezet op samenwerking met andere organisaties en verenigingen. Zo worden het ontwerpend onderzoek en de daaraan gekoppelde lezingenreeks samen met het Architectuurcentrum Makeblide uit Houten en YUP/BNA georganiseerd. Voor het debat is er intensief contact met organisaties als het RIVM en het Innovatiecentrum. Daarnaast wordt met een aantal zorgverzekeraars en een patiëntenraad gesproken over deelname. Verder hebben leden van de commissie zitting genomen in werkgroepen, zoals de werkgroep van het RIVM voor het landelijke project 'Atlas Natuurlijk Kapitaal' en de programmaraad van het Architectuurcentrum Makeblide, waarin de relatie tussen de openbare ruimte, groen, water en gezondheid centraal staat. Door middel van deze samenwerkingen streeft de commissie naar meer bekendheid van de landschapsarchitectuur in het werkveld van de volksgezondheid en de (preventieve) zorg.

Gezamenlijke agenda

Het thema 'Gezond landschap' is bij uitstek geschikt om de dialoog tussen de landschapsarchitectuur en externe deskundigheid te verdiepen. Het ontwerpend onderzoek en de daaraan gekop-

pelde lezingen zijn vooral gericht zijn op uitwisseling van ideeën binnen de verschillende ruimtelijke disciplines. Met andere activiteiten wordt vooral de dialoog gezocht met de gezondheidszorg. In het voorjaar van 2016 zal hiervoor een startdebat worden gehouden met stakeholders uit de sector. De landschapsarchitectuur is een van die stakeholders. De rol van de NVTL is die van verbinder en van moderator en aanjager van het debat. Doel van het startdebat is het formuleren van een gezamenlijke agenda voor een concreet ontwikkelprogramma. Centrale vraag bij het startdebat: Hoe kan de openbare ruimte bijdragen aan de gezondheid van mensen? Kernelementen daarbij zijn: het bevorderen van de dialoog over de betekenis van de openbare ruimte voor de gezondheid gezien vanuit de stakeholders. En het inzicht in invalshoeken, vragen en zorgpunten van stakeholders als zorgaanbieders, kennisinstellingen en overheden. Beide dragen bij aan beter onderling begrip en zicht op complementaire kwaliteiten. Ook het leggen van functionele verbanden tussen partijen wordt hierdoor bevorderd. Dit moet leiden tot samenwerking op het vlak van nader onderzoek, programmaontwikkeling en concrete planuitwerkingen (experimenten).

NVTL commissie vakontwikkeling
Jelle Bennema, Hans Dekker, Mathijs Dijkstra, Willemien de Groot, Mariëlle Horsten, Judith Scharff

Voor meer informatie over het thema en de mogelijkheden voor deelname aan het themaproject kunt u contact opnemen met het secretariaat van de vereniging.